

OPONENTSKÝ POSUDEK

Klára Kohoutová – Reflexe Východoslováků na rok 1989. Životopisná vyprávění

V diplomové práci *Reflexe Východoslováků na rok 1989. Životopisná vyprávění* si Klára Kohoutová předsevzala zmapovat to, jakým způsobem nahlízejí na revoluční události staré 25 let obyvatelé východního Slovenska – studentka vymezuje pro účely svého výzkumu oblast ještě úžeji: Košice a jejich blízké okolí.

Text má v principu dvě části – kontextuální a praktickou. Kontextuální (popis zejména „slovenských“ reálií z konce roku 1989) vychází z dostupné české a slovenské sekundární literatury, praktická část pak z šesti rozhovorů s pamětníky, které autorka nahrála na Slovensku sama a z několika dalších rozhovorů převzatých.

Ačkoli je téma studentkou dost jasně vymezeno (revoluční rok 1989 a to, jak jej vidí „obyčejní lidé z východního Slovenska“ – s. 10), nedostane se mu patřičného prostoru. Celé se *de facto* odehraje mezi stranami 79 a 95 textu; mnohem většího prostoru se dostane vzpomínkám narátorů na časy před rokem 1989.

Text má ještě několik dalších těžkostí:

1. v celé praktické části je neúměrně (a zbytečně) zatížen řadou dlouhých citací a autorka textu se proměňuje spíše do uvaděčky citací, namísto toho aby to, co narátoři říkají, analyzovala a hlouběji interpretovala;
2. problémem se zdá i počet narátorů; šest narátorů se jeví jako příliš malé množství, ze vzorku navíc není poznat, jaká byla počáteční preference výběru – věk?, „obyčejnost“ (tak to autorka praví hned na úvod)?, profese? gender? nebo jen náhoda a ochota lidí mluvit? Je zmiňován jakýsi předvýběr, tedy že byla k narátorům „uváděna“ informátory (a že ti doporučovali lidi, které „považovali za vhodné“ – s. 49) – podle jakého klíče? A byly opravdu narátoři tak „obyčejní“, s čímž nás autorka na úvod seznamuje? Mezi narátory jsou umělci, ředitel celkem nemalé instituce, kněží... Sama autorka pak navíc píše, že někteří z nich už měli zkušenost z médií (s. 49). Z toho plyne otázka, jak metodologicky promyšlená byla kritéria výběru narátorů? A ještě jinak: jak rozumět pojmu „obyčejní lidé“ v případě vymezení okruhu narátorů?
3. i metodologický rámec jako takový (odhlédneme-li od výběru narátorů) není ideální; například hned pojednání o pojmu „revoluce“ – autorka se odvolává (s. 14) na slovníkové heslo Ottova slovníku naučného, na jeho vydání z roku 1904, i když je to pěkné, mám za to, že od dob vydání Ottova slovníku naučného se výklad pojmu „revoluce“ přeci jen trochu proměnil – stačilo by (například) pro účely revolucí z konce 80. let zalistovat v textech amerického teoretika Charlese Tillyho atd. atd. pak by Klára Kohoutová svému textu dala i nějaký teoretičtější kořen a nemusela by jen nereflektovaně používat pojmy a věty, které začínají „Možná je tedy ono slovo revoluce poněkud zavádějící...“ (s. 12). Podobně je tomu s pojmem „totalitní“ – autorka s tímto pojmem pro případ Československa explicitně a opakovaně pracuje, nicméně se v textu nikde nedočteme, o jakou teoretickou literaturu svůj pojmový aparát opírá. Podobně by šly teoretické slabiny rozebírat dále a dále.
4. a to je spíš obecnější otázka k zamyšlení než kritika, je asi třeba řešit do jaké míry k tématům, které se věnují v podstatě místním tématům (Košičané a jejich vnímání roku 89), připisovat sáhodlouhé kontextuální historické kapitoly – v tomto případě o konci osmdesátých let v Československu a na Slovensku zvlášť. Nebylo by lepší celou věc řešit

spíš odkazy na patřičnou literaturu a nevěnovat této věci cca třetinu celé práce? Celá věc přináší totiž spíš dvě úskalí než přednosti: studenti za prvé vesměs popisují obecně známé a už nesčetněkrát napsané věci, za druhé se nevyvarují nepřesnostem – v případě práce Kláry Kohoutové tak můžeme například číst větu: „Spouštěčem revolučních událostí v Československu se stala studentská stávka v Praze, kterou potlačily policejní složky“ (s. 30). Šlo o stávku, anebo o demonstraci?

To zhruba k nedostatkům. Ty by ale neměly přehlušit, že text má i řadu pozitivních stránek. Třeba velmi zajímavé rozhovory s narátory, které nakonec ustojí i absenci interpretace, ale třeba i solidní práci s poměrně rozsáhlou česko-slovenskou sekundární literaturou.

Z toho důvodu lze na text hodnotit v souhrnu jako průměrný. Je na pomezí VELMI DOBŘE a DOBŘE.

3. června 2015 v Praze

.....

PhDr. Přemysl Houda, PhD.